

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 32/2020-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. januára 2020 v senáte zloženom z predsedu Mojмира Mamojku a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej advokátkou Mgr. Romanou Mravíkovou, Štefánikova trieda 2/3, Nitra, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s právom na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 24 Em 7/2018-84 z 5. júna 2019 a takto

r o z h o d o l:

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e:

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. júla 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s právom na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských

práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 24 Em 7/2018-84 z 5. júna 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Sťažovateľke bola napadnutým uznesením uložená poriadková pokuta v sume 200 € za sťaženie postupu okresného súdu za nereagovanie na výzvu, aby sa vyjadrila k podaniu otca na výkon rozhodnutia. Následne neprevzala v odbernej lehote ani opakovanú výzvu okresného súdu na splnenie tejto povinnosti. Napadnuté uznesenie okresného súdu považuje sťažovateľka za nepreskúmateľné a nedostatočne odôvodnené, pretože z jeho odôvodnenia nie je zrejmé, v čom malo spočívať sťaženie postupu súdu. Okresný súd má podľa nej vedomosť vyplývajúcu z iných súdnych konaní vo veci úpravy práv a povinností k maloletým deťom [REDAKOVANÉ] vo veci sp. zn. 11 P 52/2017 o jej bydlisku a nie je jej jasné, prečo okresný súd zasielal výzvu a písomnosti na adresu jej pobytu [REDAKOVANÉ], keď má vedomosť o tom, že poštu preberá riadne na adrese trvalého bydliska.

3. Uloženie poriadkovej pokuty považuje sťažovateľka za krajný prostriedok nápravy a vzhľadom na to, že napadnuté uznesenie je vykonateľné, domáha sa aj odloženia jeho vykonateľnosti podľa § 129 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a tiež navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie jej označených práv, zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu. Rovnako navrhuje, aby jej ústavný súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Relevantná právna úprava

4. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

5. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

6. Ústavný súd podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

7. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta napadnuté uznesenie okresného súdu, pričom porušenie svojich označených práv vidí v jeho nedostatočnom odôvodnení, v bezpredmetnosti jej vyjadrovania sa k podaniu oprávneného, a to s ohľadom na obsah súvisiacej veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 11 P 52/2017, a napokon aj v postupe okresného súdu pri doručovaní výzvy „na adresu môjho pobytu – na adresu [REDAKOVANÉ]“, hoci okresný súd „*má vedomosť o tom, že poštu preberám riadne na adrese trvalého bydliska*“.

II.

Právne hodnotenie ústavného súdu

8. Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa zásadne obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou

alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 19/02, I. US 27/04, I. US 74/05).

9. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, ktorých prioritnou úlohou je chrániť zákonnosť, mohol by nahradiť napadnuté právne názory všeobecného súdu iba v prípade, ak by bolo napadnuté rozhodnutie všeobecného súdu svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné. Skutkové a právne závery všeobecného súdu teda môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

10. Okresný súd napadnutým uznesením uložil sťažovateľke poriadkovú pokutu vo výške 200 € z dôvodu, že sťažovateľka ako povinná bola výzvou z 22. februára 2019 vyzvaná okresným súdom, aby sa v lehote 10 dní vyjadrila k návrhu oprávneného na výkon rozhodnutia a k doplneniu tohto návrhu. Písomnú výzvu si prevzala 16. marca 2019, pričom súdom uloženú povinnosť si nesplnila. Sťažovateľka bola zo strany okresného súdu aj urgovaná zásielkou doručovanou na adresu svojho súčasného pobytu, avšak túto zásielku si v odbernej lehote neprevzala.

11. Podľa § 102 ods. 1 písm. a) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Civilný sporový poriadok“) súd môže uložiť poriadkovú pokutu tomu, kto sťažuje postup konania najmä tým, že nesplní povinnosť uloženú súdom a svoju nečinnosť v konaní neospravedlní včas a vážnymi okolnosťami.

12. Podľa § 102 ods. 2 Civilného sporového poriadku výšku poriadkovej pokuty určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti, poriadkovú pokutu možno uložiť do 500 €.

13. Okresný súd v napadnutom uznesení stručne poukázal na povinnosť, ktorú uložil sťažovateľke a ona svoju povinnosť objektívne nespĺnila (pozri bližšie bod 10), teda je zrejmé, že za nesplnenie súdom stanovenej povinnosti jej uložil poriadkovú pokutu v zákonom ustanovenom rozsahu. Na uloženie poriadkovej pokuty okresným súdom tak boli splnené všetky náležitosti relevantného procesnoprávneho predpisu a ústavný súd s odvolaním sa na § 102 Civilného sporového poriadku konštatuje, že napadnuté uznesenie okresného súdu nemá znaky, ktoré by popierali zmysel práva na súdnu ochranu, či znaky svojvôle alebo arbitrárnosti.

14. Z citovaného § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

15. K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

16. Na prvý pohľad sa rozhodnutie o poriadkovej pokute vzhľadom na majetkové zameranie a absenciu prieskumu javí ako spôsobilé zasiahnuť do základných práv subjektu, proti ktorému je namierené. Za načrtnutých okolností je preto nevyhnutné vychádzať z podstaty (charakteru) rozhodnutia o poriadkovej pokute a výšky jej možného uloženia. Pokiaľ ide o charakter poriadkovej pokuty, také rozhodnutie je procesnou sankciou, ktorou je možné vynútiť si splnenie tých procesných povinností, ktoré napriek tomu, že došlo k ich účinnému uloženiu, splnené neboli. Základným predpokladom pre vydanie takéhoto rozhodnutia je to, že konaním alebo opomenutím môže dôjsť k sťaženiu postupu konania. Svojou podstatou tak uvedené poriadkové opatrenie umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu, resp. ich zástupcov a iných subjektov

v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcom konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje. Súčasne je rozhodnutie súdu o poriadkovom opatrení svojou povahou procesným rozhodnutím s procesnoprávnymi dôsledkami len pre určité štádium civilného sporového konania; nestáva sa samo osebe predmetom konania a nejde tak o rozhodnutie vo veci samej, ktoré by do práv a povinností strán sporu zasahovalo konečným spôsobom (III. ÚS 152/2017). Pokiaľ ide o výšku poriadkovej pokuty, tú určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti, čo znamená, že pri určení sumy každej pokuty disponuje súd voľnou úvahou. Miera voľnej úvahy súdu však nie je absolútna, ale je obmedzená maximálnou možnou hranicou 500 €. Pôjde teda zväčša o pokuty v zanedbateľnej výške (IV. ÚS 208/2018).

17. Ústavný súd však už in abstracto judikoval, že zmyslom a účelom sankčného opatrenia v podobe poriadkovej pokuty je vytvorenie účinného mechanizmu slúžiaceho na vynútenie a upevnenie autority súdu, ktorého úlohou je zabezpečiť dôstojný a nerušený priebeh pojednávania vedúci k rýchlej a účinnej ochrane práv. Takýto výklad akcentuje aj základné princípy Civilného sporového poriadku, konkrétne čl. 10 Civilného sporového poriadku, ktorý organizáciu priebehu konania zveruje do rúk súdu, ako aj čl. 17 Civilného sporového poriadku, ktorý zaväzuje súdy na urýchlenosť a hospodárnosť konania. V súlade s princípom primeranosti treba poriadkovú pokutu vnímať ako krajný prostriedok, ktorého využitie je prípustné až po tom, keď miernejšie opatrenia umožňujúce dosiahnutie sledovaného cieľa zlyhali (III. ÚS 67/2018).

18. In concreto, v posudzovanej veci ústavný súd nehodnotí ako ústavne spochybniteľné, keď okresný súd uprednostnil rýchlosť a hospodárnosť konania na úkor hľadania miernejších opatrení spôsobilých dosiahnuť sledovaný cieľ. Formulovaný záver diktuje skutočnosť, že výzva na vyjadrenie sa k meritórnemu návrhu otca bola sťažovateľke riadne doručená. Sťažovateľka tak bola s požiadavkou okresného súdu oboznámená, no napriek tomu jej nevyhovela, a to v konaní o nariadenie výkonu rozhodnutia vo veci starostlivosti o maloletých, ktoré patrí do skupiny rozhodovacích procesov, ktoré sa aj v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. H. v. United Kingdom z 8. 7. 1987) štandardne vnímajú ako konania dotýkajúce sa ochrany záujmov maloletých detí a ich osobného statusu, kvôli čomu si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s osobitnou

starostlivosťou (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02). Povinnosť venovať náležitú povinnosť takémuto typu rozhodovania sa nutne musí prejavíť aj v miere prísnosti konajúceho súdu pri vyžadovaní nevyhnutnej súčinnosti od účastníkov konania.

19. V nadväznosti na to ústavný súd nepovažuje za dôvodnú námietku sťažovateľky, že jej vyjadrenie už tvorí obsah spisu okresného súdu vo veci sp. zn. 11 P 52/2017. Označené konanie podľa jeho spisovej značky bolo konaním základným, teda konaním s predmetom odlišným od predmetu konania o výkone rozhodnutia, v ktorom bola sťažovateľke uložená poriadková pokuta. Požiadavku okresného súdu na vyjadrenie sa k návrhu oprávneného na nariadenie výkonu rozhodnutia preto nemožno v reakcii na sťažovateľkinu námietku hodnotiť ako neopodstatnenú či nadmerne zaťažujúcu.

20. S poukazom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v súlade s § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú, keďže nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie boli spôsobilé viesť k vyhovujúcemu rozhodnutiu vo veci samej.

21. Ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako celok, a tak už bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky nastolenými v ústavnej sťažnosti, a to predovšetkým žiadosťou sťažovateľky o odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu